

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 20. mart 2012.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 20. marta 2012.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU ZA IZDAVANJE NALOGA *SUBPOENA*
PREDSJEDNIKU KAROLOSU PAPOULIASU**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Vlada Grčke

posredstvom Ambasade Grčke u
Nizozemskoj, u Haagu

Branilac u pripravnosti

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po Zahtjevu za izdavanje naloga *subpoena* predsjedniku Karolosu Papouliasu, koji je optuženi podnio 26. januara 2012. godine (dalje u tekstu: Zahtjev), i ovim donosi odluku po njemu.

I. Kontekst i argumenti

1. Optuženi u Zahtjevu traži od Vijeća da, na osnovu pravila 54 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik), Karolosu Papouliasu, aktuelnom predsjedniku Helenske Republike (dalje u tekstu: Grčka), izda nalog *subpoena*, kojim će ga primorati da obavi razgovor s pravnim savjetnikom optuženog.¹ U prilog tom zahtjevu, optuženi navodi da predsjednik Papoulias raspolaže informacijama relevantnim i neophodnim za njegovu odbranu, pošto je Papoulias u periodu od 1993. do 1996. godine bio ministar inostranih poslova Grčke, pa je, u tom svojstvu, imao istaknutu ulogu u mirovnim pregovorima vezanim za sukob u Bosni i Hercegovini (dalje u tekstu: BiH).² Konkretno, optuženi tvrdi da predsjednik Papoulias raspolaže informacijama (i) o navodnoj odgovornosti optuženog za granatiranje pijace Markale u Sarajevu 5. februara 1994. godine, (ii) o njegovoj navodnoj odgovornosti za zatočavanje pripadnika Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: UN) maja 1995. i (iii) o njegovom navodnom učešću u sveobuhvatnom udruženom zločinačkom poduhvatu, čiji je cilj bilo protjerivanje bosanskih Muslimana s područjā pod kontrolom bosanskih Srba.³ U vezi s tačkom (i), optuženi navodi da se s predsjednikom Papouliasom sastao devet dana poslije granatiranja pijace Markale i da mu je rekao da Srbi za to nisu odgovorni.⁴ U vezi s tačkom (ii), optuženi objašnjava da se s predsjednikom Papouliasom sastao 5. juna 1995. godine, u trenutku kad su bosanski Srbi držali više pripadnika UN-a u zatočeništvu, i da je predsjedniku Papouliasu rekao da smatra da Srbi imaju pravo da pripadnike UN-a

---

¹ Zahtjev, par. 1.

² Zahtjev, par. 2, 18, 23.

³ Zahtjev, par. 7, 18–22.

⁴ Zahtjev, par. 3, 19.

drže kao ratne zarobljenike.⁵ Konačno, u vezi s tačkom (iii), optuženi navodi da je predsjednik Papoulias aktivno učestvovao u nastojanjima da se optuženi nagovori na to da prihvati mirovni prijedlog Kontakt-grupe, kao i da je sam optuženi u to vrijeme u više navrata izrazio želju da se u BiH uspostavi mir, što znači da se nije zalagao za etnički čistu srpsku teritoriju.⁶

2. Osim toga, optuženi navodi da je 18. novembra 2011. godine Grčkoj uputio pismo u kojem je pitao da li bi predsjednik Papoulias pristao na razgovor s njegovim pravnim savjetnikom i zamolio Grčku da mu dostavi kopije "bilježaka, memoranduma ili izvještaja s njegovih sastanaka s predsjednikom Papouliasom".⁷ Međutim, Grčka, iako priznaje da je primila ovo pismo, nije na njega odgovorila, zbog čega je optuženi 8. decembra 2011. godine poslao još jedno pismo.⁸ Dana 5. januara 2012. godine Grčka je obavijestila optuženog da ne raspolaže dokumentima koje je on zatražio i da predsjednik Papoulias "ne namjerava da se odazove na molbu [optuženog]" za razgovor.⁹ Optuženi je Grčkoj dostavio dodatne informacije o svojim susretima s predsjednikom Papouliasom i ponovio molbu za razgovor,¹⁰ ali mu je 24. januara 2012. godine još jednom rečeno da se predsjednik Papoulias na tu molbu neće odazvati.¹¹ Zato optuženi tvrdi da je preduzeo razumne mjere da predsjednika Papouliasa navede na dobrovoljnu saradnju.¹²

3. Konačno, optuženi tvrdi da bi informacije koje bi dobio od predsjednika Papouliasa bile "vjerodostojnije od informacija ili svjedočenja o tim temama [koje bi optuženi mogao dobiti] od svojih saradnika, kojima bi se moglo imputirati da su pristrasni".¹³

4. Pošto je Vijeće zatražilo odgovor na Zahtjev,¹⁴ Grčka je 17. februara 2012. godine dostavila Odgovor Grčke na Zahtjev da se predsjedniku Karolosu Papouliasu izda nalog

---

⁵ Zahtjev, par. 5, 21.

⁶ Zahtjev, par. 4, 6, 20.

⁷ Zahtjev, par. 12, Dodatak A.

⁸ Zahtjev, par. 13, Dodatak B.

⁹ Zahtjev, par. 14, Dodatak C.

¹⁰ Zahtjev, par. 15, Dodatak D.

¹¹ Zahtjev, par. 16, Dodatak E.

¹² Zahtjev, par. 17.

¹³ Zahtjev, par. 23–24.

¹⁴ V. Poziv Grčkoj u vezi sa Zahtjevom za izdavanje naloga *subpoena* predsjedniku Karolosu Papouliasu, 27. januar 2012. godine.

subpoena za razgovor (dalje u tekstu: Odgovor), u kom je ustvrdila da Zahtjev treba odbiti zato što optuženi nije pokazao da bi mu to što bi predsjednik Papoulias potvrdio njegove tvrdnje u vezi s tri navedena pitanja *bitno* pomoglo u izvođenju dokaza odbrane, naročito ako se ima u vidu da predsjednik Papoulias "nikad nije imao neposredna saznanja o tome da su navodni zločini zaista i počinjeni".¹⁵ Osim toga, Grčka tvrdi da optuženi nije pokazao da tražene informacije ne bi mogao dobiti i na drugi način i ukazuje na to da je optuženi zapravo već priznao da bi te informacije mogli da pruže i neki njegovi saradnici.¹⁶ Grčka upućuje i na praksu koju je Žalbeno vijeće usvojilo u vezi s nalogima *subpoena* i navodi da je njom predviđena mogućnost da se određeni državni funkcioneri u odnosu na nalog *subpoena* pozovu na imunitet.¹⁷ Grčka nakon toga navodi da bi aktuelni šefovi država, kakav je predsjednik Papoulias, morali spadati u tu kategoriju i tvrdi da bi izdavanje naloga *subpoena* u ovom slučaju bilo nesrazmjerno i da bi se time nepotrebno narušilo dostojanstvo predsjedničke funkcije.¹⁸ Konačno, Grčka napominje da je izdavanje naloga *subpoena* za razgovor "sa stanovišta grčkog pravnog sistema nepoznata praksa" i da bi moglo da prouzrokuje "ozbiljne pravne i praktične probleme".¹⁹

5. Kad je dobio Odgovor, optuženi je 21. februara 2012. godine uputio Grčkoj pismo u kojem je predložio da predsjednik Papoulias na pitanja odgovori pismenim putem, a ne u razgovoru.²⁰ Dana 7. marta 2012. godine Grčka je odgovorila na to pismo i obavijestila optuženog da "nema potrebe da ponovo razmatra to pitanje", čime je odbila prijedlog optuženog.²¹

6. Pošto je dobio odobrenje da uloži repliku,²² optuženi je 12. marta 2012. godine dostavio Repliku na podnesak respondenta: Zahtjev za izdavanje naloga *subpoena*

---

¹⁵ Odgovor, par. 5, 10–16.

¹⁶ Odgovor, par. 17–18.

¹⁷ Odgovor, par. 20, gdje se upućuje na *Tužilac protiv Krstića*, predmet br. IT-98-33-A, Odluka po Molbi da se izdaju *subpoene*, 1. juli 2003. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Krstić*), par. 27. U prilog tom stavu, Grčka upućuje i na niz drugih odluka u domaćoj i međunarodnoj pravnoj praksi, pa i na odluke Međunarodnog suda pravde. V. Odgovor, par. 22–27.

¹⁸ Odgovor, par. 21, 26–27.

¹⁹ Odgovor, par. 28.

²⁰ V. Pismo Grčkoj, 21. februar 2012. godine.

²¹ V. Dopis Grčke, 7. mart 2012. godine.

²² Pretres, T. 26096 (12. mart 2012. godine). V. takode Molba za odobrenje da se uloži replika: Zahtjev za izdavanje naloga *subpoena* predsjedniku Karolosu Papouliasiu, 8. mart 2012. godine.

predsjedniku Karolosu Papouliasu (dalje u tekstu: Replika). Optuženi tvrdi da šefovi država ne uživaju imunitet u odnosu na naloge *subpoena* koje izda Međunarodni sud.²³ On tvrdi i da se Grčka ne može pozivati na domaće pravo kao na razlog za to što odbija da sarađuje s Međunarodnim sudom i napominje da je Žalbeno vijeće konstatovalo da je izdavanje naloga *subpoena* primjereno ukoliko strana u postupku nije svjesna tačne prirode dokaza koju budući svjedok može ponuditi.²⁴ On napominje i da u zakonima Grčke, po svemu sudeći, ne postoji odredba koja bi zabranjivala izdavanje naloga *subpoena* za razgovor i tvrdi da je, s obzirom na to da predsjednik Papoulias odbija da pismeno odgovori na pitanja optuženog, pozivanje na činjenicu da u domaćem pravu ne postoji odredba za takav razgovor "prosto trik kojim se želi izbjeći saradnja s Međunarodnim sudom".²⁵ Optuženi zatim ponavlja da su informacije koje predsjednik Papoulias može da pruži relevantne za njegovu tezu i to potkrepljuje brojnim detaljima o onom što je rečeno na njegovim spomenutim sastancima s predsjednikom Papouliasom.²⁶ Konačno, optuženi tvrdi da se iskaz predsjednika Papouliasa ne može dobiti ni iz jednog drugog izvora, pošto Grčka poriče da raspolaže ikakvom dokumentacijom o dotičnim sastancima i pošto nije navela nijednog saradnika predsjednika Papouliasa koji je tim sastancima prisustvovao.²⁷ Što se tiče njegovih saradnika, optuženi ponavlja da njihovo svjedočenje ne može biti jednako vjerodostojno kao svjedočenje predsjednika Papouliasa.²⁸

II. Mjerodavno pravo

7. Pravilom 54 Pravilnika predviđeno je da Pretresno veće može izdati nalog *subpoena* ukoliko je to "potrebn[o] za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja". To ovlaštenje podrazumijeva i mogućnost da se "od potencijalnog svjedoka zahtijeva da se u određeno vrijeme pojavi na određenom mjestu kako bi odbrana s njime razgovarala u slučajevima kada je takvo pojavljivanje potrebno za pripremu ili vođenje suđenja".²⁹ Žalbeno vijeće je konstatovalo da se razmatranja pretresnog vijeća "moraju usredsrediti

---

²³ Replika, par. 9–15.

²⁴ Replika, par. 16–17.

²⁵ Replika, par. 21–24.

²⁶ Replika, par. 25–40.

²⁷ Replika, par. 42–44, 46.

²⁸ Replika, par. 45.

²⁹ Odluka u predmetu *Krstić*, par. 10.

ne samo na korisnost informacija za podnosioca zahtjeva nego i na njihovu sveukupnu neophodnost kako bi se obezbijedilo da se suđenje vodi na upućen i pravičan način".³⁰ Na osnovu pravila 54, nalog *subpoena* smatra se "potrebim" ako se pokaže legitimna forenzička svrha za dobijanje traženih informacija:

Strana koja prije ili za vrijeme suđenja podnosi molbu za izdavanje takvog naloga ili *subpoene* morala bi pokazati razumnu osnovu za svoje vjerovanje da postoji velika vjerovatnost da joj potencijalni svjedok pruži informacije koje će joj bitno pomoći u izvođenju dokaza u vezi sa jasno definisanim pitanjima koja se odnose na predstojeće suđenje.³¹

8. Da bi se uslov legitimne forenzičke svrhe ispunio, može se ukazati potreba da podnosilac zahtjeva predoči informacije o određenim faktorima kao što su položaj koji je potencijalni svjedok zauzima u odnosu na događaje o kojima je riječ, odnose koji su eventualno postojali između svjedoka i optuženog, svaku mogućnost koju je svjedok imao da posmatra ili da sazna za ove događaje, te svaku izjavu koju je svjedok dao optužbi i drugim licima u vezi s njima.³²

9. Čak i ako se vijeće uvjeri da je strana koja podnosi zahtjev pokazala legitimnu forenzičku svrhu, izdavanje naloga *subpoena* bi moglo biti neprimereno ako se do traženih informacija može doći i na neki drugi način.³³ Konačno, podnosilac zahtjeva mora da pokaže da je učinio razumne pokušaje da potencijalnog svjedoka navede na dobrovoljnu saradnju, ali da u tome nije uspio.³⁴

10. Nalozi *subpoena* ne smiju se izdavati olako, pošto oni sa sobom povlače i upotrebu prisilnih mjera i mogu dovesti do nametanja krivičnih sankcija.³⁵ Zato je neophodno da pretresno vijeće zadrži diskreciono ovlaštenje da izdaje naloge *subpoena*, kako bi se obezbijedilo da se prisilni mehanizam naloga *subpoena* ne zloupotrebljava i/ili

³⁰ *Tužilac protiv Halilovića*, predmet br. IT-01-48-AR73, Odluka u vezi s izdavanjem naloga *subpoena*, 21. juni 2004. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Halilović*), par. 7. V. takođe *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-T, Odluka po Zahtevu dodeljenih branilaca da Tony Blair i Gerhard Schröder svedoče i da se s njima pre svedočenja obavli razgovor, 9. decembar 2005. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Milošević*), par. 41.

³¹ Odluka u predmetu *Krstić*, par. 10; Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6. V. takođe Odluka u predmetu *Milošević*, par. 38.

³² Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; Odluka u predmetu *Krstić*, par. 11; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 40.

³³ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 7; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 41.

³⁴ *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-04-81-T, Odluka po Zahtevu tužilaštva za izdavanje naloga *subpoena ad testificandum*, 11. februar 2009. godine, par. 7; *Tužilac protiv Simbe*, predmet br. ICTR-01-76-T, Odluka po Zahtjevu odbrane da se za svjedoka SHB izda nalog *subpoena*, 7. februar 2005. godine, par. 3.

³⁵ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; *Tužilac protiv Brđanina i Talića*, predmet br. IT-99-36-AR73.9, Odluka po interlokutornoj žalbi, 11. decembar 2002. godine, par. 31.

koristi u taktičke svrhe.³⁶ U suštini, nalog *subpoena* treba izdavati samo kad se iscrpu sve druge mogućnosti.³⁷

III. Diskusija

11. Vijeće podsjeća na to da je procedura za izdavanje naloga *subpoena* radi pozivanja na razgovor u praksi Međunarodnog suda prvi put uvedena 2003. godine, u predmetu *Krstić*, kad je Žalbena vijeće većinom glasova odobrilo izdavanje naloga *subpoena* za dva potencijalna svjedoka odbrane i zatražilo od njih da se pojave na razgovoru s odbranom. Kako je optuženi primijetio u Replici,³⁸ Žalbena vijeće je te naloga *subpoena* izdalo iz sljedećeg razloga:

[U] situaciji kada odbrana nije svjesna tačne prirode dokaza koje budući svjedok može ponuditi i kada ga nije mogla privoliti na dobrovoljnu saradnju, ne bi bilo razumno od nje tražiti da koristi "sve raspoložive mehanizme zaštite i prisile" kako bi dotičnog svjedoka prisilila da "nepripremljen" svjedoči u sudnici, a da prije toga nije upoznata s onim što će on reći. To ne bi bilo u skladu sa dužnošću branioca da prema klijentu postupi kompetentno i lojalno. Prema tome, općenito uzevši, u takvoj situaciji nije primjereno razmišljati o izdavanju naloga potencijalnom svjedoku da fizički pristupi i svjedoči pred Međunarodnim sudom (pravilo 54) ili da da vanpretresni iskaz za kasniju upotrebu na suđenju (pravilo 71).³⁹

12. Imajući u vidu osnovni uslov za pokretanje postupka za izdavanje naloga *subpoena* za razgovor, Vijeće podsjeća da informacije kojima predsjednik Papoulias navodno raspolaže potiču s raznih sastanaka koje je on održao s optuženim, kao i iz onog što mu je optuženi tokom tih sastanaka rekao. S obzirom na to da je optuženi lično prisustvovao tim sastancima, nije jasno zašto bi njegov pravni savjetnik morao da se sastane s predsjednikom Papouliasom i razgovara s njim ako su i on i optuženi savršeno dobro "upoznat[i] sa sadržajem onoga što bi [predsjednik Papoulias] u svom iskazu mogao reći".⁴⁰ Štaviše, to proizlazi i iz brojnih tvrdnji optuženog, u kojima se *krajnje detaljno* izlaže kako su spomenuti sastanci protekli i šta je optuženi na njima rekao predsjedniku Papouliasu.⁴¹ S tim u skladu, pošto je optuženi i te kako dobro "upozna[t] s tačnom prirodom iskaza koji bi [predsjednik Papoulias] mogao ponuditi" ako bi tokom

³⁶ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6, 10.

³⁷ V. *Tužilac protiv Martića*, predmet br. IT-95-11-PT, Odluka po Dodatnom podnesku tužilaštva u vezi sa Zahtevom tužilaštva od 3. juna 2005. za izdavanje naloga *subpoena*, *ex parte* i poverljivo, 16. septembar 2005. godine, par. 12. "[T]akve mere [naloge *subpoena*] treba primjenjivati oprezno i samo ako na raspolaganju ne stoje druge, manje nametljive mere, koje bi verovatno obezbedile efekat koji datom merom pokušava da se postigne."

³⁸ Replika, par. 17.

³⁹ Odluka u predmetu *Krstić*, par. 8.

⁴⁰ Odluka u predmetu *Krstić*, par. 9.

⁴¹ Zahtjev, par. 3–6, 19–21; Replika, par. 25–40.

izvođenja dokaza odbrane bio pozvan da svjedoči,⁴² Vijeće smatra da nema potrebe da izdaje nalog *subpoena* kojim bi se predsjednik Papoulias pozvao na razgovor s pravnim savjetnikom optuženog.

13. Zato nema potrebe ni da se Vijeće upušta u raspravu o tome da li je optuženi u ovom konkretnom slučaju ispunio uslove potrebne za izdavanje naloga *subpoena*, kao ni o tome da li aktuelni šefovi država uživaju imunitet u odnosu na naloge *subpoena* koje izda Međunarodni sud. S tim u skladu, Vijeće se time neće dalje baviti.

IV. Dispozitiv

14. Iz navedenih razloga, Pretresno vijeće, na osnovu pravila 54 Pravilnika, ovim **ODBIJA** Zahtjev.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavan tekst na engleskom.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 20. marta 2012.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

---

⁴² Odluka u predmetu *Krstić*, par. 9.